

רחל מרשה Rachel Mersha

00:00:04:20 00:00:01:11
היה שיר שנהגתי לשיר עם החברות שלי.

00:00:09:04 00:00:04:24
חברות ילדות שלי,
אל תעזבו אותי בביתי.

00:00:14:19 00:00:09:07
חברות ילדות שלי,
אל תעזבו אותי בביתי.

00:00:21:22 00:00:14:20
וכשאבא שלנו היה הולך לחרוש,
נהגנו לשיר כך.

00:00:26:01 00:00:22:03
עץ יקר, האם הוא הלך לחרוש בשדות?

00:00:30:07 00:00:26:13
עץ יקר, האם הוא חורש בשדות?

00:00:39:06 00:00:30:18
עץ יקר, האם הוא חורש בשדות?

00:00:42:07 00:00:40:02
מהו שמך?
מה שמות ההורים שלך?

00:00:53:07 00:00:44:20
הוריי קראו לי אספץ',
ובישראל קוראים לי רחל.

00:00:57:10 00:00:53:08
לאבי קוראים אדהנני יהייס.

00:01:00:03 00:00:58:10
לאימי קוראים אסתר אסרסהיי.

00:01:10:01 00:01:01:12
נולדתי וגדלתי באסגדה
שליד שירה.

00:01:13:01 00:01:11:15
שם נולדתי וגדלתי.

00:01:22:11 00:01:17:09
ספרי לי על הילדות שלך.

00:01:32:00 00:01:26:10
הילדות באסגדה הייתה טובה.

00:01:39:01 00:01:32:22
שיחקנו הרבה עם החברות שלנו,
וההורים שיתפו אותנו במטלות הבית.

00:01:41:20 00:01:39:17
הם ביקשו ממנו לטחון קמח.

00:01:46:10 00:01:44:03
הם לא ביקשו ממנו לשאוב מים.

00:01:51:04 00:01:46:14
טחנו קמח עם החברות.

00:01:55:00 00:01:52:14
נהגנו לטחון קמח ביחד בבית שלנו,
ולפעמים בבתים של אחת החברות.

00:01:58:19 00:01:55:11
נהגנו ללכת אל האגם
כדי להביא מים בכד.

00:02:03:11 00:02:00:13
הלכנו גם לקושש עצים
בשביל הבית.

00:02:07:11 00:02:06:08
כך גדלנו.

00:02:16:06 00:02:11:18
באילו משחקים נהגתם לשחק כילדים?

00:02:20:14 00:02:18:14
באילו משחקים שיחקת עם החברות שלך?

00:02:26:22 00:02:24:07
היו המון משחקים.

00:02:31:02 00:02:28:11
שיחקנו בשבע אבנים.

00:02:35:00 00:02:32:13
שיחקנו את אותו המשחק
גם עם שלושים אבנים.

00:02:38:10 00:02:35:23
בשביל המשחק הזה אוספים המון אבנים,

00:02:41:03 00:02:39:00
ובמהלך המשחק אסור לך לגעת
בשאר האבנים,

00:02:50:11 00:02:42:03
ואם נגעת בטעות, היית נפסל
והתור היה עובר למישהי אחרת.

00:02:57:10 00:02:51:02
וכך היא הייתה משחקת
עד שהיא הייתה נפסלת,

00:02:59:15 00:02:57:20
והתור היה חוזר אליך.
וכך הלאה.

00:03:04:19 00:03:00:13
יש משחק שנקרא "שבעה אבנים",
קראנו לו "קולבה".

00:03:12:08 00:03:05:07
אתה זורק אבן אחת באוויר
ומרים את שאר האבנים.

00:03:19:12 00:03:12:16
אתה צריך להקפיץ את האבנים לגב היד.

00:03:26:22 00:03:19:19
וכך גם החברה.

00:03:34:15 00:03:32:07
כך שיחקנו.

00:03:45:01 00:03:38:03
ההורים שלנו שלחו אותנו לעיר
כדי לקנות תבלינים

00:03:47:02 00:03:45:05
ונהגנו ללכת עם כל החברות.

00:03:50:20 00:03:47:20
העיר הייתה רחוקה או קרובה?

00:03:54:18 00:03:51:18
זה היה רחוק.

00:03:57:12 00:03:55:00
הלכנו בערך חצי שעה כדי להגיע לשם.

00:03:59:00 00:03:57:18

הלכנו ברגל.

00:04:04:02 00:03:59:24
אולי זה היה אפילו קצת יותר רחוק.

00:04:08:23 00:04:04:14
קנינו מה שאמרו לנו
וקנינו גם סוכריות וממתקים לעצמנו.

00:04:13:21 00:04:10:20
הייתן ילדות קטנות,
לא פחדתן ללכת לבד?

00:04:22:09 00:04:16:06
לפעמים הלכנו עם מישהו מהכפר
שהיה צריך ללכת לשם.

00:04:29:07 00:04:25:04
ואם לא, הלכנו בקבוצה
של שלוש בנות ולא פחדנו.

00:04:32:07 00:04:29:23
זה לא היה ממש רחוק.

00:04:33:20 00:04:32:17
הלכנו, קנינו וחזרנו.

00:04:43:07 00:04:35:24
כולם הכירו אחד את השני,
אז יכולת להגיד את שם ההורים שלך

00:04:47:10 00:04:43:18
וכולם ידעו מי אתה
ועזרו זה לזה,

00:04:53:19 00:04:48:00
כך שלא פחדנו, כי חלקם
היו שכנים שלנו.

00:05:00:18 00:04:54:09
תספרי לי על אחת הפעמים שהלכת לשם.
את זוכרת מה קנית?

00:05:12:14 00:05:02:24
קניתי קפה וסוכר.

00:05:24:13 00:05:14:08
היו לנו קרובי משפחה בעל חנות בעיר,
אחד מהם היה מגוס

00:05:27:02 00:05:25:19
והלכנו לקנות אצלו.

00:05:32:13 00:05:28:00
אחר כך חזרנו לבתינו.

00:05:36:13 00:05:32:24
קנינו קפה, גיישו וסוכר.

00:05:47:00 00:05:37:13
לעצמנו קנינו סוכריות קטנות
ואכלנו את כולן כבר בדרך הביתה.

00:05:49:16 00:05:47:06
באיזה עוד משחקים שיחקת?

00:06:01:18 00:05:50:12
היה משחק שנהגתי לשחק עם החברות שלי
לקראת חג הפסח.

00:06:08:03 00:06:04:02
נהגנו להיפגש בבתיים שלנו
ולתופף בתופים.

00:06:30:22 00:06:09:15
אספנו כסף מהמבוגרים,
ועם הכסף שאספנו ערכנו סעודה

00:06:38:00 00:06:31:10
אפינו לחמים והכנו משקאות ורטבים.
ועשינו מעין מסיבה משלנו.

00:06:48:18 00:06:40:12
אחר כך היינו מזמינות את המבוגרים
והם היו באים לברך לנו על האוכל.

00:06:53:15 00:06:51:10
עשינו את זה מדי שנה.

00:06:58:18 00:06:54:13
סיפרת לי שאספתם כסף מהמבוגרים.
האם הם נתנו לכם כסף?

00:07:00:16 00:06:59:01
מי שהיה לו כסף, נתן לנו קצת.

00:07:02:00 00:07:00:20
מי שהיה לו אוכל, נתן אוכל.

00:07:05:16 00:07:04:00

כל אחד נתן ממה שיש לו.

00:07:11:11 00:07:05:21
כשקיבלנו כסף, הלכנו אל השוק
וקנינו מצרכים.

00:07:13:07 00:07:11:15
אז מי שהיה לו כסף, נתן לנו כסף.

00:07:15:21 00:07:13:11
ומי שהיה לו אוכל, נתן לנו אוכל.

00:07:20:18 00:07:17:02
האנשים שפגשנו בדרך
נתנו לנו קצת כסף.

00:07:22:17 00:07:20:23
ובבית נתנו לנו אוכל.

00:07:28:21 00:07:23:04
הלכנו הביתה ושרנו וניגנו.
- איך זה היה?

00:07:31:20 00:07:29:04
שרנו ורקדנו.

00:07:36:05 00:07:32:06
לפעמים האנשים שהיו בבית
קמו לרקוד איתנו.

00:07:44:20 00:07:36:19
אחר כך הם היו נותנים לנו
קצת כסף או אוכל.

00:07:50:01 00:07:45:16
כל אחד נתן לנו אוכל כפי יכולתו.

00:07:52:21 00:07:50:04
היו כאלה שנתנו לנו דגוסה, טף,
או כל מאכל אחר שהיה להם.

00:07:54:23 00:07:53:06
נתנו לנו גם תירס.

00:07:58:16 00:07:55:01
וכך קיבלנו אוכל
כתמורה לריקודים שלנו.

00:08:05:23 00:07:58:22
באותו הרגע הם התחייבו לתת לנו

את התרומות בעל פה,

00:08:13:05 00:08:07:20
וביום למחרת הלכנו לאסוף את כל
מה שהבטיחו לנו.

00:08:18:17 00:08:15:06
אחר כך חילקנו הכל בינינו
וטחנו את הכל.

00:08:21:18 00:08:19:20
חילקתן את זה ביניכן?

00:08:24:22 00:08:21:22
כל אחת לקחה חלק
והלכה לטחון בביתה.

00:08:29:04 00:08:25:08
מהדגוסה הכנו סוזה,
ומהטף הכנו אינג'רה.

00:08:35:18 00:08:30:00
לאחר מכן התארגנו ליום המתוכנן.

00:08:40:13 00:08:36:06
קבענו את התאריך לסעודה בעצמנו.

00:08:43:01 00:08:40:24
וכך ערכנו את המסיבה.

00:08:51:23 00:08:43:18
הלכתן מבית לבית כדי לקבץ תרומות.
איך נקרא האירוע?

00:08:56:06 00:08:53:11
האירוע נקרא "מחבר".

00:09:06:21 00:08:56:16
הוא נקרא כך כי רקדנו
ובילינו בחברותא.

00:09:09:07 00:09:07:02
וכך גם עברנו מבית לבית.

00:09:17:18 00:09:09:18
וכפי שסיפרתי לך קודם,
מי שיכול היה, נתן לנו אוכל,

00:09:23:05 00:09:19:18
ומי שיכל, נתן לנו כסף.

00:09:25:23 00:09:23:13
בכסף שקיבלנו קנינו אוכל בשירה.

00:09:29:23 00:09:26:13
קנינו מלח ואוכל...

00:09:33:14 00:09:30:10
את המלח הוספנו לתערובת התבלינים.

00:09:37:08 00:09:33:24
לפעמים ביקשנו מהאימאות שלנו
לתת לנו תערובת תבלינים מוכנה.

00:09:46:00 00:09:37:24
אז קנינו מצרכים לאוכל
וטחנו את מה שצריך היה להיטחן.

00:09:49:00 00:09:46:09
הכנו אינג'רה וסוזה
והגשנו הכל ב"מחבר"

00:09:57:00 00:09:49:17
החברות שלי ואני אכלנו, שתינו,
רקדנו ושיחקנו.

00:10:10:14 00:09:58:17
האם היו בתים שלא נכנסתן אליהם
כשהלכתן לאסוף כסף ומצרכים?

00:10:21:11 00:10:12:09
היו ילדים שהפריעו לנו,
ולפעמים הם אפילו הרביצו לנו,

00:10:28:13 00:10:21:24
אז היו בתים שלא הלכנו אליהם
כדי לא לפגוש את הילדים האלה.

00:10:32:24 00:10:29:20
הם מאוד הפריעו לנו
כשהלכנו לקושש עצים,

00:10:36:02 00:10:33:05
כשהלכנו לאגם או כשהלכנו אל הפרות.

00:10:39:18 00:10:36:12
הם חיפשו אותנו כדי להרביץ לנו.

00:10:45:16 00:10:40:07
היו כאלה שחיפשו אותי במיוחד

כדי להרביץ לי.

00:10:54:05 00:10:46:05
אז היו בתים שלא הלכנו אליהם
מהחשש שנפגוש את הילדים האלה.

00:10:57:24 00:10:55:07
וגם כשראינו אותם בדרך
לא רקדנו בשבילם

00:10:59:15 00:10:58:07
ולא ביקשנו מהם שום דבר,
כי ידענו שהם לא יתנו לנו כלום.

00:11:00:15 00:10:59:19
הם היו ילדים רעים.

00:11:07:02 00:11:02:22
הם לא הציקו לכן בזמן המסיבה?

00:11:17:17 00:11:11:02
הם הסתכלו מרחוק ועיקמו פרצוף,
אבל הם לא התקרבו.

00:11:23:05 00:11:18:16
הם לא אהבו לראות את זה,
אך הם לא הפריעו.

00:11:25:21 00:11:23:18
הם צחקו על איך שרקדנו
כי נראינו להם משוגעות.

00:11:31:23 00:11:26:05
אבל בימים אחרים, כשהלכנו
לשמור על הפרות, או לאגם,

00:11:35:16 00:11:32:13
הם היו מחפשים אותנו כדי להציק לנו.

00:11:42:11 00:11:36:05
מאוד פחדנו להיתקל בהם בדרך.

00:11:54:21 00:11:46:22
תשירי לנו, בבקשה, את אחד השירים
שנהגתן לשיר במהלך המסיבות.

00:12:14:03 00:12:04:08
היו הרבה שירים מוכרים ששרנו.
אחד מהם היה על הפרחים.

00:12:18:17 00:12:14:06
...הו הפרחים...
...הו הפרחים...

00:12:21:03 00:12:19:18
והיה עוד שיר.

00:12:27:16 00:12:21:13
הנוזל נשפך, איך נאסוף אותו?

00:12:30:10 00:12:27:22
כאלה היו השירים ששרנו.

00:12:35:17 00:12:31:14
האם המסיבה הייתה בבית,
בבית הכנסת או בחוץ?

00:12:37:14 00:12:35:21
המסיבה הייתה בחוץ.

00:12:52:10 00:12:38:07
באסגדה היה שטח מישורי גדול
ושם הייתה צמחייה יפה ופרחו פרחים.

00:12:55:10 00:12:52:23
שם עשינו את המסיבות.

00:13:02:19 00:12:58:02
באיזו שעה התחלתן
לארגן את כל ההכנות למסיבה?

00:13:13:06 00:13:02:24
התחלנו בבוקר, וזה נמשך
כל עוד שיכולנו.

00:13:18:03 00:13:14:03
ההורים שלנו היו צועקים עלינו
שצריך לסיים ולחזור הביתה.

00:13:23:20 00:13:21:11
בדרך כלל המשכנו עוד קצת
והלכנו לבתינו.

00:13:27:10 00:13:24:14
החגיגות התחילו בבוקר
והסתיימו בלילה.

00:13:32:00 00:13:28:17
איך העברתן את הזמן?

00:13:37:15 00:13:33:03
ניגנו בתופים, שרנו ורקדנו.

00:13:42:08 00:13:38:20
יש שיר שנקרא "סינה"
שאהבנו לשיר יחד.

00:13:51:21 00:13:42:14
כך העברנו את הילדות שלנו.
הילדות הייתה יפה מאוד.

00:14:01:20 00:13:57:18
מה עם עוד משחקים?
האם היו לכן בובות?

00:14:06:04 00:14:02:00
הכנו את הבובות בעצמנו.

00:14:15:16 00:14:09:08
אמנם גרנו קרוב לעיר,
אבל לא היו אצלנו בובות.

00:14:22:05 00:14:15:20
הכנו את הבובות מבוץ.

00:14:35:07 00:14:30:21
הכנו הרבה בובות כדי שאלה תהינה
האחיות והחברות אחת של השנייה.

00:14:41:11 00:14:36:08
נהגנו לחתן את הבובות
עם בובות של חברות שלנו.

00:14:45:06 00:14:43:18
כך שיחקנו.

00:14:48:13 00:14:46:09
אפילו לא שמנו לב איך שהזמן חלף.

00:14:54:13 00:14:49:08
הכנו את הבובות בעצמנו.
אף פעם לא קנינו בובה מהחנות.

00:14:58:20 00:14:54:23
את הבובות הכנו מבוץ,
ואת הבגדים הכנו להן

00:15:03:23 00:14:59:10
מבגדים ישנים שלנו.

00:15:09:13 00:15:05:05
נהגנו לעשות פתח קטן בשביל הראש,
ואז ההלבשנו אותן ותפרנו.

00:15:14:20 00:15:10:02
וכך הכנו גם את הנעליים הקטנות.

00:15:17:08 00:15:14:24
כך שיחקנו.

00:15:27:23 00:15:19:20
הכנו את הבובות בעצמנו
ואף פעם לא קנינו אותן.

00:15:35:11 00:15:28:21
עד איזה גיל שיחקת ככה
עם החברות שלך?

00:15:43:15 00:15:39:02
עד גיל שמונה או תשע.

00:15:52:22 00:15:45:08
שיחקת ככה עד גיל שמונה או תשע,
ומה אחר כך?

00:15:56:02 00:15:53:22
מה היה כשהגעת לגיל עשר?

00:16:00:05 00:15:56:10
כשהייתי בת עשר...
- האם היו לכם משחקים אחרים?

00:16:08:13 00:16:00:23
כשאתה מגיע לגיל עשר, אתה כבר גדול
וכבר מחתנים אותך.

00:16:12:19 00:16:11:01
יש משחקים אחרים.

00:16:15:19 00:16:13:17
יש משחק שנקרא "צע'ע'ע"
שמשחקים אותו ככה.

00:16:17:23 00:16:16:07
יש משחק שנקרא "קרקל".

00:16:23:06 00:16:20:09
שיחקנו צ'ע'ע'ע וקרקל.

00:16:28:20 00:16:24:09

את הצ'עצ'ע הכנו מכפות תמרים.

00:16:36:23 00:16:34:09
שיחקנו בזה ובקרקל.

00:16:38:24 00:16:37:21
אלה המשחקים שהיו לנו.

00:16:42:21 00:16:39:08
אחרי החתונה, שיחקנו את המשחק הזה בבית היולדת.

00:16:49:00 00:16:43:03
לפעמים הולכים לבתי הזוגות הנישאים ומשחקים איתם.

00:17:00:02 00:16:51:19
סיפרת לי קודם שהלכתן לקושש עצים ולשחות.

00:17:09:23 00:17:00:12
איך למדת לשחות?
- לשחות?

00:17:16:00 00:17:11:18
אתה לומד לשחות לבד.
אף אחד לא מלמד אותך.

00:17:19:12 00:17:16:12
נהגתי ללכת לקושש עצים עם החברות שלי,

00:17:24:15 00:17:20:07
אחרי שסיימנו לאסוף את העצים נכנסנו למים ושחינו.

00:17:31:00 00:17:25:21
התנגשנו אחת בשנייה, שחינו...
לא חששנו משום דבר.

00:17:35:08 00:17:31:08
בהתחלה פחדנו לטבוע,
זה היה קצת מפחיד.

00:17:42:06 00:17:36:08
אבל מאחר שהיינו ילדות,
השפרצנו מים אחת על השנייה.

00:17:49:07 00:17:42:22
שיחקנו עד שההורים שלנו קראו לנו.

00:17:54:14 00:17:52:11
וככה למדנו לשחות.

00:18:02:04 00:17:55:03
ספרי לי על משחק ששיחקתן אז.

00:18:15:11 00:18:03:16
כשההורים שלנו הלכו לבקר
קרובי משפחה או חברים,

00:18:21:14 00:18:16:07
הם ביקשו ממנו לשמור ולטפל
באחים שלנו.

00:18:28:23 00:18:23:02
חיקינו את האימהות שלנו
ונשאנו את האחים שלנו על הגב,

00:18:32:17 00:18:29:03
האכלנו אותם וטיפלנו בהם
עם כל החברות שלנו.

00:18:40:00 00:18:35:07
הלבשנו את האחים שלנו
ונשאנו אותם על הגב,

00:18:42:12 00:18:40:05
ממש כמו האימהות שלנו.

00:18:46:22 00:18:42:19
אפילו הלכנו לבקר אנשים,
בדיוק כמו שהאימהות עושות.

00:18:52:13 00:18:47:02
אמנם היינו ילדות קטנות, אבל השתדלנו
לעשות הכל כמו האימהות שלנו.

00:19:05:01 00:18:55:22
לקחנו את האחים לבקר חברות,
כשהאחים על הגב שלנו.

00:19:13:13 00:19:08:05
וכמו שהאימהות שלנו הלכו
יחד לבקר שכנים,

00:19:16:20 00:19:14:07
כך גם אנחנו עשינו.

00:19:23:22 00:19:17:02

למשך כמה זמן ההורים השאירו אתכן
לטפל בילדים הקטנים?

00:19:28:20 00:19:26:05
למשך שעות רבות.

00:19:31:07 00:19:29:07
לפעמים אפילו לחצי יום.

00:19:34:06 00:19:32:07
אתה לא יודע מתי הם יחזרו.

00:19:38:14 00:19:35:00
הם היו הולכים לזמן ממושך.
לפעמים לחצי יום.

00:19:43:05 00:19:40:10
היינו צריכות לבלות עם התינוקות
במשך כל הזמן הזה.

00:19:47:11 00:19:44:13
אבל מאחר שהיינו ביחד...

00:19:52:22 00:19:48:05
לפעמים החברה שלי הייתה צריכה,
לשמור על אחיה או אחותה

00:19:59:09 00:19:54:20
וכך לא הרגשנו איך שהזמן עבר.

00:20:06:19 00:19:59:22
כשאחי היה בוכה ולא ידעתי מה לעשות,

00:20:12:20 00:20:07:22
הן תמיד עזרו לי ואמרו לי
שהוא אולי רעב או צמא.

00:20:15:02 00:20:13:04
וככה הרגענו אותם.

00:20:18:12 00:20:15:14
ואני עזרתי לחברה שלי כשאחיה בכה.

00:20:22:22 00:20:18:22
ככה עזרנו אחת לשנייה.

00:20:34:08 00:20:25:02
וכשההורים שלכן חזרו?
- הם שאלו אם האכלנו אותם.

00:20:41:20 00:20:35:06
בדרך כלל ההורים השאירו מעט אוכל
לילדים כי הם הניחו שהם יחזרו מהר.

00:20:48:12 00:20:42:02
אבל מאחר שחיכינו המון זמן,
נהגנו לטחון קמח ולבשל יחד,

00:20:58:15 00:20:50:09
כשההורים הלכו, מאוד שמחנו
והכנו לעצמנו מאכלים טעימים.

00:21:02:14 00:20:59:18
הייתה לנו כמות גדולה של חמאה ביתית
והכנו אוכל שנקרא "געת".

00:21:05:24 00:21:02:20
לפעמים אפינו לחם, וכך יכולנו
לאכול ולהאכיל את האחים שלנו.

00:21:11:16 00:21:08:21
כשההורים שלנו שאלו אם הם אכלו,
אמרנו להם שכן.

00:21:16:02 00:21:14:21
כך זה היה.

00:21:25:22 00:21:20:08
ומה עם פירות?
אילו סוגי פירות היו לכם?

00:21:29:05 00:21:27:10
היו המון פירות.

00:21:31:23 00:21:30:01
היה פרי בשם פרה מולואו,

00:21:35:16 00:21:32:06
ופרי אחר בשם ניחם שדומה לענבים.

00:21:40:00 00:21:36:10
מולואו, עייה, סייה.

00:21:45:23 00:21:41:09
היינו קוטפות הרבה פירות.
ולוקחות אותם איתנו

00:21:48:08 00:21:46:09
אהבנו לאכול אותם.

00:21:51:17 00:21:49:06
לאן הייתן לוקחות אותם?
- לבתים שלנו.

00:21:54:03 00:21:52:03
אם היו מעט פירות, אכלנו אותם בדרך.

00:21:56:13 00:21:54:07
אבל בדרך כלל הבאנו הרבה פירות.

00:22:00:09 00:21:56:24
אילו טעמים היו לפירות האלה?

00:22:13:14 00:22:08:18
המולואו נראה כמו ענבים,

00:22:24:23 00:22:14:11
אבל לפירות היה טעם
שדומה יותר לשזיפים.

00:22:34:03 00:22:27:20
העץ היה קוצני
אך הפירות היו מאוד טעימים.

00:22:40:03 00:22:34:16
נהגנו לטפס על העץ ולקטוף פירות,
כדי לקחת אותם הביתה.

00:22:45:21 00:22:40:12
ואם היו לנו מעט פירות
אכלנו אותם שם.

00:22:53:21 00:22:46:07
פרי העייה דומה לאפרסמון.

00:22:59:01 00:22:55:17
הפרי היה קצת חמוץ ומאוד טעים.

00:23:03:15 00:23:00:24
פרי הניחם דומה לענבים.

00:23:11:00 00:23:05:03
הוא הזכיר גם את הטעם של הענבים,
אך זה פרי אחר.

00:23:14:17 00:23:11:07
העצים היו מאוד מאוד גבוהים.

00:23:18:23 00:23:14:22
טיפסנו על העצים ואספנו כמה שיותר.

00:23:22:05 00:23:19:04
אחר כך אכלנו עד שהלשונות
שלנו השחירו.

00:23:25:15 00:23:22:14
לפרי יש צבע כהה
והוא צובע את הלשון.

00:23:32:15 00:23:28:02
כשלא לקחנו מהפרי הביתה
אכלנו המון.

00:23:36:13 00:23:33:10
קטפנו די הרבה ואכלנו המון
כי הפרי מאוד טעים.

00:23:39:16 00:23:37:01
וכשלא לקחנו הביתה

00:23:43:08 00:23:40:04
לא רצינו שההורים שלנו,
יראו את הלשונות שלנו

00:23:46:08 00:23:43:24
אז הקפדנו שלא לדבר יותר מדי.

00:23:49:06 00:23:46:14
הפרי השחיר את השפתיים
ואת הלשון שלנו.

00:23:53:14 00:23:49:19
במקרה כזה היו אומרים לנו
"זללתן הכל ולא הבאתן לנו"

00:23:57:19 00:23:54:09
ולכן לא הראינו להם
את הלשונות שלנו.

00:24:07:17 00:23:58:19
הפירות גדלו באופן פראי או שהעצים
נשתלו על ידי מישהו מסוים?

00:24:15:07 00:24:10:15
העצים גדלו פרא.

00:24:18:10 00:24:15:14
בשטח הפתוח?
- כן, בשטח הפתוח.

00:24:22:03 00:24:18:23
הוא גדל בשטח הפתוח,
אבל בתוך היער הסבוך.

00:24:30:04 00:24:22:17
הוא גדל על עץ מאוד גבוה בתוך הסבוך.

00:24:36:22 00:24:31:07
הפרי נושר מעצמו,
אין צורך לקטוף אותו.

00:24:47:21 00:24:40:08
מאוד קשה לקטוף את הפירות
כי העץ הוא מאוד גבוה,

00:24:55:19 00:24:48:02
ואם אתה לא מטפס,
איסוף הפירות אינו קשה.

00:24:58:11 00:24:56:00
היה מאוד מסוכן לטפס,
אבל לא פחדנו.

00:25:00:21 00:24:58:18
הענף שאתה דורך עליו עלול להישבר,

00:25:10:19 00:25:01:13
ולפעמים הוא יכול להיות רך מדי,
אבל לא פחדנו לטפס ולקטוף.

00:25:19:11 00:25:11:10
לעומת זאת, המולואו גדל בכל מקום.
כך שיכולת למצוא אותו בקלות.

00:25:28:00 00:25:19:21
העץ היה קוצני, ואם קוץ נתפס בבגדים
מוציאים אותם בזהירות,

00:25:30:13 00:25:28:10
וכך מטפסים עד צמרת העץ.

00:25:34:10 00:25:31:19
מטפסים עד צמרת העץ,
קוטפים את הפירות ויורדים.

00:25:39:16 00:25:34:23
איך אוספים את הפירות
כשמגיעים לצמרת?

00:25:42:05 00:25:39:18

האם היו לכם כיסים או תיקים?

00:25:44:06 00:25:42:08
שמנו את הפירות בשמלות שלנו.

00:25:49:13 00:25:44:21
לבשנו שמלות ומעליהן קשרנו
מעין צעיפים.

00:26:00:20 00:25:50:12
קשרנו את הצעיפים סביב המותניים
וכך יצרנו כיס גדול.

00:26:04:08 00:26:01:07
קטפנו את הפירות והכנסנו אותם לכיס.

00:26:11:17 00:26:07:02
וכך הבאנו את הפירות הביתה.

00:26:17:19 00:26:12:05
האם זכור לך מקרה
שקיבלת משימה מההורים,

00:26:25:07 00:26:18:01
ובמקום לבצע את המשימה,
הלכת לשחק עם החברות שלך?

00:26:29:18 00:26:28:00
זכור לי מקרה אחד.

00:26:36:19 00:26:30:04
היה מקום בשם מיי אמבליי
שכולם נהגו ללכת לשם.

00:26:47:20 00:26:36:24
הבנים לקחו את המרעה לשם,
והיה שם עץ טוב להסקה.

00:26:51:15 00:26:48:03
יכולנו לבלות שם יום שלם.

00:26:58:03 00:26:52:14
כשהיינו שם הבנים היו לוקחים ממנו
את פירות הניחם שהיינו אוספות.

00:27:01:05 00:26:59:18
לפעמים היינו מטפסות
ויושבות על העצים

00:27:02:18 00:27:01:08

כדי שהבנים לא יוכלו,
לקחת ממנו את הפירות

00:27:07:22 00:27:03:02
והבנים היו מנערים את העצים
כדי שנפחד ונרד,

00:27:10:02 00:27:08:01
ואולי אפילו להפיל אותנו.

00:27:11:09 00:27:10:04
והכל כדי שניתן להם את הפירות.

00:27:14:02 00:27:11:15
החזקנו חזק ולא נפלנו,
אבל הם נענעו את העצים ממש חזק.

00:27:18:09 00:27:14:09
החזקנו חזק והם לא הצליחו
להוריד אותנו.

00:27:29:07 00:27:18:12
כשהם ראו שהם לא מצליחים
להוריד אותנו, הם הלכו לדרכם.

00:27:33:12 00:27:30:21
הבנים מאוד הציקו לנו.

00:27:37:15 00:27:34:06
כשהלכנו לאסוף עצים להסקה,
בדקנו אם הם נמצאים שם,

00:27:40:20 00:27:37:21
ואם הם היו שם, לא העזנו
להתקרב לאותו המקום.

00:27:45:13 00:27:41:06
פחדנו שהם יפילו או יכו אותנו.

00:27:55:04 00:27:48:18
הקשבנו לקולות מרחוק,
ואם שמענו אותם, לא הלכנו לשם.

00:28:03:09 00:27:59:07
כשקטפנו פירות הם היו באים
וחוטפים אותם ממנו.

00:28:07:18 00:28:05:05
ההורים שלנו לא ידעו שזה המצב.

00:28:11:05 00:28:09:10
זה מה שהבנים עשו לנו.

00:28:14:19 00:28:11:11
אבל נהגתי לקטוף פירות עם החברות.

00:28:18:08 00:28:15:02
אם היו לנו הרבה פירות,
לקחנו איתנו הביתה,

00:28:21:19 00:28:18:23
וכשקטפנו מעט פירות,
אכלנו אותם שם.

00:28:26:22 00:28:22:19
האם עבר הרבה זמן
כשברחתן מהבנים

00:28:29:08 00:28:27:02
כדי שלא ייקחו מכן
את הפירות שקטפתן

00:28:37:10 00:28:29:21
או כשהסתרתן מפניהם
אחרי שאספתן עצים?

00:28:44:01 00:28:41:02
עבר הרבה זמן כשהלכנו ממוקום למוקום.

00:28:47:20 00:28:45:03
זה היה כמו מלחמה.

00:29:01:10 00:28:54:11
ההורים שלנו כעסו עלינו
כשנעלמנו ליותר מדי זמן.

00:29:04:12 00:29:02:02
אבל כפי שאמרת, עבר המון זמן.

00:29:08:08 00:29:05:07
אם היינו במקום מסוים
והם באו לכיוון שלנו,

00:29:10:05 00:29:08:16
עברנו למוקום אחר.

00:29:14:11 00:29:11:02
ואם הספקנו לאסוף הרבה
עצים במקום מסוים,

00:29:20:01 00:29:14:24
חזרנו לשם כדי לקחת אותם הביתה.

00:29:21:09 00:29:20:05
זה לוקח המון זמן.

00:29:25:07 00:29:21:17
לפעמים נכנסנו לשחות במים.
ואם הם היו מגיעים ונכנסים למים,

00:29:29:07 00:29:26:02
היינו יוצאות והולכות משם.

00:29:32:18 00:29:30:03
וכך עבר המון זמן.

00:29:40:00 00:29:35:02
צעקו עלינו כשהגענו הביתה,
ואמרו לנו שלא ניכנס לשחות שוב.

00:29:46:19 00:29:42:11
פחדנו כשצעקו עלינו,

00:29:49:05 00:29:46:24
אבל לא היה אף אחד אחר
שיביא להם את העצים,

00:29:51:22 00:29:49:19
וכך הם שלחו אותנו שוב.

00:29:54:00 00:29:52:01
כשלא הלכתי להביא מים,
לא ידעתי איפה אוכל לפגוש

00:30:00:04 00:29:54:07
את החברות שלי, כי נהגנו
להיפגש שם.

00:30:03:16 00:30:00:07
אז בכל פעם שאמרו לנו שלא נלך יותר,

00:30:08:08 00:30:04:06
פחדנו כי חשבנו שהם באמת
מתכוונים לכך.

00:30:11:15 00:30:08:22
איך נפגוש את החברות אם לא
ישלחו אותנו שוב?

00:30:16:12 00:30:12:20

אבל הם אמרו את זה
רק כדי להפחיד אותנו,

00:30:21:09 00:30:16:13
כי לא היה מי שיביא להם מים,
והם המשיכו לשלוח אותנו.

00:30:23:08 00:30:22:00
כך זה היה.

00:30:28:10 00:30:24:06
האם מקור המים היה רחוק?

00:30:32:07 00:30:30:03
איך הבאתם את המים?

00:30:39:05 00:30:34:11
בעניין הבאת המים, יש מקור מים
שנקרא "מיי ניחם", שהיה קרוב אלינו.

00:30:43:18 00:30:40:02
זה היה מקור מים איתן,
והיו שם מים לאורך כל השנה.

00:30:48:08 00:30:44:13
היה עוד מקור מים בשם "לעליי קולה",
שגם הוא היה קרוב אלינו.

00:30:54:17 00:30:48:18
אך הוא היה נחל אכזב. זאת אומרת
שהוא זרם רק בעונת החורף.

00:31:05:00 00:30:55:08
הלעליי קולה היה במקום גבוה
וצריך לטפס כדי להגיע אליו.

00:31:08:15 00:31:06:12
הדרך לשם קצת קשה לטיפוס.

00:31:16:18 00:31:09:07
אם דרכת, בטעות, על אחת האבנים,
אתה יכול ליפול ולהיפצע.

00:31:25:24 00:31:18:18
ואז במקום להביא מים,
אתה הולך הביתה.

00:31:31:14 00:31:27:06
כמובן שכועסים עליך בבית
על שלא הבאת מים.

00:31:40:19 00:31:34:03
אחר כך הם שולחים מישהו אחר
שיביא מים במקומך.

00:31:44:18 00:31:43:09
כך הבאנו את המים.

00:31:46:06 00:31:45:04
אבל זה היה קרוב.

00:31:52:08 00:31:48:10
המיי ניחם היה באזור מישורי,
לא היו שם סלעים.

00:31:54:15 00:31:53:09
זה היה קצת רחוק.

00:31:59:21 00:31:55:12
המים שם לא היו כל כך צלולים.

00:32:03:24 00:32:00:09
היינו צריכים להתאמץ
כדי לשאוב את המים.

00:32:06:05 00:32:04:08
שאבנו את המים
ולקחנו הביתה.

00:32:13:02 00:32:06:21
כמה מים שאבת,
ולמה הם שימשו?

00:32:21:16 00:32:16:03
אתה סוחר את המים על הגב
והם שימשו ללישת הבצק,

00:32:33:02 00:32:22:08
לרחצה ולכל שימושי הבית.

00:32:35:19 00:32:33:08
המים הספיקו ליום אחד בלבד.

00:32:37:10 00:32:35:22
בכל פעם שהבאת מים
הם הספיקו ליום אחד?

00:32:40:01 00:32:37:12
הולכים להביא מים מספר פעמים ביום

00:32:41:20 00:32:40:12
והם מספיקים עד ליום המחרת.

00:32:46:01 00:32:42:15
למחרת אתה הולך להביא מים טוב.

00:32:55:00 00:32:48:04
לאבא שלי היה ג'ריקן
שהוא העמיס על החמור,

00:33:03:02 00:32:56:11
היה קשה להרים את הג'ריקן,
אבל כשמביאים איתו מים

00:33:07:20 00:33:05:07
הם היו מספיקים ליומיים.

00:33:23:07 00:33:09:04
האם השתמשתם בכלי ששאבת איתו,
או שהיה כלי אחר שמזגו אליו מים?

00:33:29:21 00:33:25:14
היה כלי שאיתו הבאנו את המים
והיה כלי שבו השתמשנו בבית.

00:33:37:21 00:33:30:03
הכלי שבו השתמשנו בבית
היה חבית גדולה.

00:33:44:17 00:33:40:19
והכלי שהבאנו איתו את המים
היה כד קטן יותר.

00:33:58:16 00:33:47:21
והיינו צריכים להביא מים מספר פעמים
כדי למלא את החבית.

00:34:02:17 00:33:59:03
וכשהחבית הייתה מלאה,
היא הספיקה ליום אחד.

00:34:12:02 00:34:03:04
היו הרבה שימושים למים,
כך שהיינו צריכים הרבה מים.

00:34:18:23 00:34:13:02
היינו צריכים להביא מים פעמיים
או שלוש כדי למלא את החבית.

00:34:22:21 00:34:20:21

והמים הספיקו עד ליום המחרת.

00:34:28:19 00:34:24:06
האם היה לכלי שבבית מכסה?

00:34:34:20 00:34:30:19
לאימא שלנו היה מכסה.

00:34:39:16 00:34:35:09
החבית עמדה והמכסה לצידה.

00:34:48:06 00:34:41:18
בתוך החבית היה כלי למזיגת המים,
והשתמשנו בו למזיגת מים לשתייה.

00:34:50:20 00:34:48:19
היה מכסה.

00:34:56:06 00:34:54:00
זו הייתה חבית גדולה עם מכסה.

00:34:57:20 00:34:56:10
וכך מזגנו ושתינו.

00:35:01:15 00:34:59:03
אילו עבודות נוספות ביצעת?

00:35:09:00 00:35:02:07
האם עבדת בבית או בחוץ?

00:35:13:23 00:35:10:14
היו הרבה עבודות בבית.

00:35:22:23 00:35:15:21
טחינת קמח, הכנת אינג'רה,
והיה גם ה"אנקקו".

00:35:28:21 00:35:26:04
מה זה האינקקו?

00:35:44:03 00:35:29:16
היינו משרים תירס למשך
יום וחצי או יומיים.

00:35:47:12 00:35:44:15
אחרי יום וחצי מייבשים את התירס.

00:35:52:10 00:35:47:18
לאחר מכן טוחנים את זה.

00:35:57:05 00:35:53:24
לא טוחנים את זה פעם אחת בלבד.

00:36:05:07 00:35:57:22
טוחנים את התירס שהושרה בשלבים.

00:36:15:11 00:36:09:02
יש שלב שנקרא סלקו, שבו טוחנים את התירס טחינה שנייה.

00:36:18:21 00:36:17:11
מה התהליך הזה?

00:36:25:19 00:36:19:09
יש את שלב הטחינה הגסה ואת הטחינה הדקה.

00:36:28:24 00:36:26:00
כל אחד מהשלבים הוא שונה לגמרי.

00:36:34:24 00:36:29:02
בשלב הטחינה הגסה רק שוברים את גרעיני התירס.

00:36:37:04 00:36:35:02
אחרי השלב הזה, יש את השלב שנקרא מסלקי.

00:36:39:17 00:36:37:06
בשלב הזה, טוחנים את התירס לקמח דק.

00:36:50:05 00:36:40:04
לאחר מכן, בוחשים את התירס הטחון. השלב הזה נקרא מלפה.

00:37:00:00 00:36:53:05
אחר כך מרתיחים מים ומערבבים עם התירס.

00:37:05:02 00:37:01:22
נותנים לזה לשבת למשך יום שלם,

00:37:15:00 00:37:06:10
אחר כך מחממים את המגוגו, כפי שמחממים אותו להכנת אינג'רה,

00:37:17:02 00:37:15:04
ואז מכינים מזה אינג'רה.
- זה הופך לאינג'רה.

00:37:25:03 00:37:18:07

ויש גם את הטף.
גרגירי הטף הם קטנים ויבשים.

00:37:32:09 00:37:25:10

טוחנים אותם, ולאחר מכן
לשים מהקמח בצק.

00:37:36:21 00:37:32:10

איך טוחנים את הטף?
האם זה נעשה בבית או בחוץ?

00:37:42:18 00:37:38:16

רוב הפעמים טוחנים את הטף בבית.

00:37:47:22 00:37:43:08

היום טוחנים את הטף
במטחנות חשמליות.

00:37:53:16 00:37:48:09

באתיופיה טחנו את הטף בבתים.

00:37:59:24 00:37:56:07

לשים את הטף במים חמים.

00:38:02:09 00:38:00:05

אין צורך לטחון את הטף טחינה
גסה ודקה.

00:38:07:02 00:38:02:14

הטחינה צריכה להיות דקה מלכתחילה.

00:38:20:05 00:38:09:19

לשים את הבצק, ואחרי כחצי יום
מכינים את האינג'רה.

00:38:23:00 00:38:20:10

האינג'רה יוצאת ממש טוב.

00:38:27:08 00:38:23:18

במה טחנת את הטף?

00:38:38:18 00:38:31:13

טוחנים במטחנת אבן
שהאימהות מכינות.

00:38:47:19 00:38:39:17

הן בונות את הכלי, ואחר כך
הן מצפות אותו בחימר,

00:38:49:17 00:38:48:08
כדי שהקמח לא יישפך.

00:38:55:03 00:38:51:16
יש חלק שנקרא "בוכרה"
שאליו הקמח יורד.

00:39:01:15 00:38:56:12
הן יוצרות שוליים גבוהים
כדי ששום דבר לא יישפך.

00:39:03:20 00:39:02:08
טוחנים את הטף בעמידה.

00:39:10:02 00:39:04:23
בכל פעם שמים מעט זרעי טף עם היד,
וכך טוחנים.

00:39:14:12 00:39:10:19
התהליך יכול להימשך שעתיים
או שלוש שעות.

00:39:18:19 00:39:14:17
אם האימהות בנו את כלי הטחינה
כך שיתאימו להן,

00:39:20:18 00:39:19:00
איך, כילדה, הצלחת לטחון בו?

00:39:27:04 00:39:21:08
אנחנו, הילדות, השתמשנו
בשרפרף ישיבה.

00:39:31:17 00:39:28:10
לפעמים השתמשנו בכיסא,
וכך טחנו.

00:39:38:07 00:39:32:18
אימא שלי בנתה הרבה מכשירי טחינה,
ומיקמה אותם בכל מקום.

00:39:42:11 00:39:38:11
היה אחד מחוץ לבית,
אחד בחצר האחורית,

00:39:43:15 00:39:42:15
והיה אחד בתוך הבית.

00:39:47:12 00:39:43:22

כשהחברות שלי באו, אמרנו לאימא שלי
שאנחנו מוכנות לטחון בשבילה.

00:39:55:24 00:39:47:23
לפעמים הן הביאו טף מהבתים שלהן
וטחנו יחד.

00:40:00:14 00:39:57:16
נהגנו לשחק ולשיר תוך כדי
עבודת הטחינה.

00:40:04:24 00:40:02:12
זה לקח לנו המון זמן,
אבל כך טחנו.

00:40:11:13 00:40:05:23
וכמו שסיפרתי לך קודם,
כשלא היו אנשים בבית

00:40:15:02 00:40:11:14
הכנו לעצמנו מאכלים טעימים
ואכלנו אותם לבדנו.

00:40:20:10 00:40:17:12
מדוע היו לכם מטחנות בבית?

00:40:24:23 00:40:22:02
לא יודעת. אימא שלי בנתה אותן.

00:40:30:07 00:40:25:23
היו כלים לטחינה בכל הרמות.
מקמח דק ועד גס.

00:40:35:01 00:40:30:18
הייתה מטחנה לקמח תירס,
והייתה אחת לטף.

00:40:37:23 00:40:35:24
סוגי האוכל היו מגוונים.

00:40:44:18 00:40:38:13
את גרעיני התירס טחנו גס.

00:40:48:22 00:40:45:06
זרעי הטף הם קטנים יותר.

00:40:51:13 00:40:49:02
הן בנו את המטחנות בעצמן,

00:40:56:04 00:40:52:07

וכשהן בנו אותן הן בנו לטף
מטחנה שטוחנת קמח דק.

00:40:59:02 00:40:56:14
כך שהייתה מטחנה מיוחדת לטף,
ומטחנה מיוחדת לתירס

00:41:04:19 00:41:00:21
הן מתכננות את העובי
מתחילת תהליך בניית המטחנה.

00:41:08:18 00:41:05:03
לכל דבר יש את המטחנה שלו.

00:41:18:17 00:41:09:08
יש את המטחנה הגסה שטוחנת גס,
ויש את המטחנה הדקה שטוחנת לקמח דק.

00:41:24:12 00:41:20:23
אם קמח הטף לא ממש דק,
האינג'רה לא תצא טובה.

00:41:28:19 00:41:25:01
לכן יש הרבה סוגים של מטחנות.

00:41:33:18 00:41:29:20
החברות היו באות וטוחנות אצלנו.
כל אחת טחנה את מה שהיא רצתה

00:41:39:12 00:41:35:20
והיה כיף לטחון יחד.

00:41:47:03 00:41:41:17
מאיפה הבאתן עצים להסקה?

00:41:55:08 00:41:48:18
את העצים הבאנו ממיי ניחם.

00:42:02:11 00:41:58:06
יש מקום נוסף שנקרא מיי אמבליי.
יש שם עצים טובים.

00:42:06:11 00:42:02:17
ויש מקום נוסף שנקרא לעליי קולה.
זה לא רחוק מהבית,

00:42:10:01 00:42:06:16
אבל העצים שם היו פחות טובים.

00:42:16:20 00:42:10:23

הלכנו למיי אמבליי. זה היה רחוק,
אך העצים היו טובים.

00:42:26:16 00:42:17:23
במיי אמבליי היה מעיין שבו שחינו
והיו גם עצים טובים.

00:42:30:15 00:42:28:09
הבעיה היחידה היא שההליכה לשם
ארכה יום שלם.

00:42:34:10 00:42:30:20
תמיד כעסו עלינו בבית
כי נכנסנו לשחות במעיין.

00:42:39:01 00:42:35:17
לא מיהרנו לחזור הביתה,
ולכן צעקו עלינו.

00:42:45:16 00:42:40:22
תמיד חשבו שהלכנו לאסוף עצים
לא הרחק מהבית.

00:42:50:12 00:42:45:21
לא הלכנו לאסוף עצים ליד הבית
למרות שגם שם היה מעיין.

00:43:02:10 00:42:52:00
הלכנו ללעליי קולה והעברנו את הזמן
בשירים וריקודים.

00:43:05:20 00:43:03:00
עזרנו אחת לשנייה לסחוב את העצים.

00:43:08:09 00:43:05:22
האחת הייתה קושרת עליה את המנשא

00:43:11:10 00:43:08:11
והשנייה הייתה עוזרת לה להרים
את ערימת הענפים.

00:43:13:23 00:43:11:19
כך סחבנו את העצים.

00:43:21:14 00:43:14:10
לפעמים ערימת העצים הייתה כבדה
והייתה סכנת נפילה.

00:43:26:22 00:43:23:00
אלוהים שמר עלינו.

00:43:32:16 00:43:28:24
קודם סיפרת לי שבמיי לעלי
היו עצים טובים.

00:43:35:17 00:43:33:13
למה את מתכוונת כשאת אומרת
שהיו עצים טובים?

00:43:44:14 00:43:36:12
מיי אמבליי היה מקום גדול.

00:43:54:18 00:43:45:18
לא הרחק משם היו יהודים,
והם היו חוטבים את העצים.

00:44:03:00 00:43:56:23
העצים היו מתייבשים,
ויכולת לאסוף הרבה עצים יבשים

00:44:05:22 00:44:03:03
במאמץ לא רב.

00:44:10:12 00:44:07:02
העצים היו מתייבשים
כי הם היו חוטבים אותם.

00:44:12:18 00:44:10:22
הם חטבו את העצים כדי לבנות
גדרות בשביל הפרות,

00:44:14:18 00:44:13:02
או לשימושים אחרים.

00:44:16:16 00:44:14:23
הם חטבו עצים גדולים.

00:44:22:19 00:44:17:10
לאחר מכן, העצים מתייבשים ואתה יכול
למצוא שם המון עצים טובים.

00:44:28:16 00:44:23:22
העצים האלה טובים לפחם.

00:44:32:19 00:44:29:02
היינו אוספים הרבה עצים
ולוקחים אותם הביתה.

00:44:38:08 00:44:33:11
איך הלכת למיי בליי

כדי להביא משם עצים?

00:44:42:10 00:44:39:13
האם הדרך הייתה נוחה להליכה?

00:44:55:10 00:44:42:19
כן. הלכנו לשם בדרך סלולה
שיצאה ליד בית קרובי משפחה שלי.

00:45:03:05 00:44:55:22
הייתה עוד דרך להגיע לשם,
אך היא לא הייתה נוחה.

00:45:14:23 00:45:09:17
כולם הלכו לשם.
נוצרים וגם יהודים.

00:45:18:17 00:45:15:06
יכולת לפגוש שם אנשים שאתה מכיר
וגם אנשים שאינך מכיר.

00:45:22:19 00:45:18:21
פחדנו כשראינו אותם,
כי לא ידענו מי הם.

00:45:26:21 00:45:23:03
ידענו רק שהם מאתיופיה,
מעבר לזה, לא ידענו עליהם דבר.

00:45:34:06 00:45:27:13
ידענו שהם גרים בסביבה,
אבל לא ידענו מאיזו משפחה הם.

00:45:37:00 00:45:35:06
ראינו אותם שם.

00:45:45:16 00:45:37:07
לפעמים באו לשם קבוצות נשים
שבאו לאסוף עצים יחד.

00:45:49:16 00:45:45:22
לפעמים ראינו אותן מתרחצות במעיין,
ולפעמים הן כיבסו שם בגדים.

00:46:00:02 00:45:53:05
לפעמים הן היו אומרות לנו שלום
ושאלות מיהם ההורים שלנו.

00:46:04:06 00:46:00:04
שתקנו והמשכנו ללכת

מכיוון שאיננו מכירות אותן.

00:46:05:18 00:46:04:07
כך זה היה.

00:46:09:15 00:46:05:23
אבל אתה פוגש שם
אנשים מבוגרים וגם נשים

00:46:18:02 00:46:09:21
שבאות להתרחץ או
לכבס בגדים במעין.

00:46:22:12 00:46:19:09
סיפרת לי קודם שהמקום היה רחוק.

00:46:28:22 00:46:23:03
האם לקחת איתך אוכל
או מים לדרך?

00:46:33:06 00:46:29:03
מה היית צריכה לקחת איתך?

00:46:37:01 00:46:34:09
לא לקחנו מהבית שום דבר.

00:46:41:13 00:46:37:19
הקפדנו לאכול בבית
וכך יצאנו לדרך.

00:46:47:10 00:46:42:24
כפי שסיפרתי לך קודם,
קטפנו הרבה פירות בדרך.

00:46:55:17 00:46:48:02
אכלנו כל כך הרבה פירות,
שהיינו שבעות במשך כל היום.

00:46:58:02 00:46:56:17
אכלנו הרבה פירות.

00:47:02:05 00:46:58:17
לא לקחנו איתנו מים
כי היו שם מי שתיה.

00:47:04:09 00:47:02:22
כך שלא הצטרכנו לקחת איתנו מים.

00:47:13:06 00:47:06:06
הדרך אמנם הייתה ארוכה,

אבל לא לקחנו איתנו אוכל מהבית.

00:47:18:12 00:47:14:06
קטפנו פירות מהעצים שהיו בדרך.

00:47:22:15 00:47:19:12
וגם ה...

00:47:31:01 00:47:24:22
ידענו מתי כל פרי מבשיל.

00:47:37:19 00:47:32:13
לכל פרי יש את העונה שלו.

00:47:46:19 00:47:38:01
היה מאוד חם בעונת הקיץ,
וכמעט שהיה בלתי אפשרי לצאת מהבית.

00:48:03:05 00:47:51:08
בתחילת האביב מזג האוויר
היה טוב מאוד.

00:48:06:19 00:48:03:09
האוויר הנקי עשה טוב לאנשים
ולעצי הפירות.

00:48:11:08 00:48:07:01
הלכנו למעין בעונת הסתיו
והיו בדרך הרבה פירות.

00:48:13:24 00:48:11:12
בנוסף, היו בחוץ הרבה מים לשתיה.

00:48:15:23 00:48:14:04
כך שלא הצטרכנו לקחת איתנו
צידה לדרך.

00:48:21:03 00:48:16:21
אז בקיץ הלכתם למקום הקרוב יותר.

00:48:26:08 00:48:21:22
בקיץ הלכנו לאסוף עצים
בקרבת הבית.

00:48:33:18 00:48:26:19
הענפים בתקופה הזאת
לא היו כל כך טובים.

00:48:38:10 00:48:33:21
האימהות שלנו השתמשו

בצואת הפרות.

00:48:46:11 00:48:39:21

היינו אוספים את צואת הפרות
והיינו משתמשים בזה לבישול.

00:48:54:12 00:48:49:18

היה קשה יותר בחורף, מאחר שבחורף
צואת הפרות לא התייבשה.

00:49:06:17 00:48:59:15

אבל בקיץ...
- לא הייתם צריכים הרבה עצים.

00:49:12:24 00:49:07:08

השתמשנו בעצים, אבל בעיקר
בצואת הפרות.

00:49:18:14 00:49:14:08

זזה מפני שבקיץ צואת הפרות
התייבשה מהר.

00:49:25:06 00:49:19:03

לפעמים הן היו משטחות את צואת הפרות
ומייבשות אותה,

00:49:31:05 00:49:26:23

זה היה מתייבש מיד.

00:49:34:24 00:49:32:02

הן היו משתמשות בזה לבישול.

00:49:39:00 00:49:35:02

אמנם היה לזה קצת ריח לא נעים,
אבל השתמשו בזה.

00:49:46:09 00:49:40:14

אילו שימושים היו לעץ
בתוך הבית?

00:49:53:17 00:49:47:15

השתמשנו בעץ להדלקת אש
בשביל הכנת אינג'רה.

00:50:07:04 00:50:03:09

שימוש שני היה להכנת כלי החרס.

00:50:18:13 00:50:14:09

אימא שלי לא ידעה להכין כלי חרס,
אבל היו כאלה שידעו,

00:50:23:18 00:50:18:19
והן השתמשו בצואת הפרות
לשריפת כלי החרס.

00:50:28:01 00:50:24:00
הן היו מכינות את כלי החרס מחימר,
לאחר מכן הן היו מייבשות אותם,

00:50:32:10 00:50:28:04
היה להן תנור לשריפת הכלים
ליד מטע התירס,

00:50:42:06 00:50:33:22
ושם הן היו שורפות את הכלים
בעזרת צואת הפרות.

00:50:50:22 00:50:47:17
הן השתמשו בהרבה צואת פרות.

00:50:56:13 00:50:51:03
כמו כן, הן השתמשו בקש
שנותר מהטף ומהדגוסה.

00:51:00:20 00:50:56:19
הן השתמשו גם בקני התירס
ואפילו בקני סוכר.

00:51:04:12 00:51:01:03
הן שרפו את הכלים ממש טוב.

00:51:07:21 00:51:05:05
ואם האישה הייתה מוכשרת
בהכנת כלי חרס,

00:51:13:14 00:51:08:01
היא הייתה שורפת את הכלים
במשך כשלושה ימים,

00:51:16:13 00:51:14:11
והשכנות הנוצריות היו באות
וקונות ממה את הכלים.

00:51:22:22 00:51:19:04
הן היו קונות את הכלים תמורת כסף
או תמורת מוצרי מזון.

00:51:24:19 00:51:23:05
הן היו לוקחות את הכלים
ומשתמשות בהם.

00:51:26:03 00:51:24:22
הן לא ידעו להכין את הכלים.

00:51:28:16 00:51:26:07
רק היהודיות ידעו להכין כלים מחימר.

00:51:31:06 00:51:28:23
גם מבין היהודיות היו כאלה
שלא ידעו להכין כלים מחימר.

00:51:42:02 00:51:34:17
קרובה של אבא שלי בשם טמיית דנקיי
הייתה מאוד מוכשרת בחימר.

00:51:47:17 00:51:43:05
היא תמיד נתנה לנו מטלות
והוראות לעזור לה.

00:51:52:19 00:51:49:06
לא היו לה ילדים ולכן עזרנו לה.

00:51:57:13 00:51:52:23
הבאנו לה מים ועצים.

00:52:03:22 00:51:58:17
היא הייתה אישה מבוגרת וערירית,
והיא התקיימה מיצירת כלי חרס.

00:52:13:19 00:52:04:13
היא ביקשה ממנו ומהאחיינים שלה
שנעזרו לה.

00:52:21:13 00:52:14:18
היא הייתה שורפת את כלי החרס
ומוכרת אותם.

00:52:24:24 00:52:22:11
לפעמים תמורת כסף,
ולפעמים תמורת אוכל.

00:52:36:23 00:52:27:15
אילו מחמאות קיבלת כילדה טובה
ששאבה מים והביאה עצים לבישול?

00:52:42:03 00:52:40:08
הם החמיאו לי.
- איך?

00:52:46:22 00:52:42:20

הם תמיד אמרו שאני חרוצה וזריזה.

00:52:53:20 00:52:47:24
בכל פעם שחזרתי מהר מהמעייין
הם אמרו שאני מאוד זריזה.

00:52:58:24 00:52:54:20
כך הם החמיאו לי.

00:53:03:02 00:52:59:11
הם אמרו לי שהם גאים בי
ובירכו אותי המון.

00:53:07:20 00:53:04:22
הם החמיאו לי כשטחנתי את הקמח דק.

00:53:20:02 00:53:13:04
הם קנו לך בגדים כמתנה?

00:53:30:00 00:53:21:08
הם לא קנו לי בגדים כמתנה,
אבל אם היה צורך, הם היו קונים.

00:53:37:15 00:53:32:03
הם היו קונים את הבגדים בעיר.

00:53:42:06 00:53:39:02
לפעמים הם היו תופרים
את הבגדים בעצמם.

00:53:49:23 00:53:45:11
כשהם היו תופרים בגד,
זה היה לוקח זמן רב.

00:53:55:04 00:53:50:15
כילד, אתה רוצה שהם יסיימו
לתפור את הבגד מיד.

00:54:01:18 00:53:56:15
היינו שואלים אותם, כל הזמן,
אם הם סיימו כבר לתפור את הבגד.

00:54:06:01 00:54:02:10
הם תמיד אמרו שהם יסיימו לתפור
את הבגד מחר, או לקראת שבת.

00:54:09:11 00:54:06:05
הם לא סיימו לתפור את הבגד מהר,
בגלל העיסוקים הרבים שלהם.

00:54:13:10 00:54:09:23

אבל אתה כילד רוצה כבר
ללבוש את הבגד החדש.

00:54:14:23 00:54:13:18

אבל הם לא סיימו.

00:54:24:12 00:54:15:11

לפעמים הם קנו את הבגדים בעיר,
אבל הם העדיפו לתפור בעצמם.

00:54:29:02 00:54:24:16

הם יכלו למדוד ולהתאים את הבגד.

00:54:39:16 00:54:31:06

לפעמים הם היו קונים את הבגד,

00:54:42:09 00:54:40:02

אבל בדרך כלל, הם תפרו
את הבגדים בעצמם.

00:54:44:15 00:54:42:13

בבית?

- כן.

00:54:48:20 00:54:45:11

אימא שלי הייתה מוכשרת בתפירה.

00:54:56:13 00:54:49:17

היא המשיכה לתפור אפילו בארץ.

00:54:59:00 00:54:57:02

ברוב הפעמים היא הייתה תופרת,

00:55:03:07 00:54:59:11

אבל כשהייתה לה עבודה בבית,
היא עזבה את התפירה.

00:55:09:07 00:55:03:09

אני זוכרת ששאלתי אותה, כל הזמן,
אם היא סיימה לתפור לי את הבגד.

00:55:20:03 00:55:10:14

כשהיא סיימה לתפור את הבגד,
לבשתי אותו, וכל הילדים הלכו אחריי.

00:55:25:08 00:55:20:12

הם חשבו שהבגד נקנה בחנות,
ואמרו שגם הם רוצים בגד כזה.

00:55:28:11 00:55:25:18
חלקם ביקשו מההורים שלהם
שיקנו להם בגד דומה.

00:55:32:13 00:55:30:03
כך העברנו את הילדות.

00:55:37:05 00:55:33:03
תמיד קינאנו אחד בשני.

00:55:46:16 00:55:37:14
אז ילדה טובה וחרוצה קיבלה מחמאות,
ומה עם ילדה שעושה בעיות?

00:55:51:07 00:55:47:17
האם היא קיבלה עונש?
- בוודאי שהיא נענשה.

00:55:53:07 00:55:52:03
אילו סוגי עונשים היו?

00:55:57:22 00:55:53:11
היו מפליקים לה.

00:56:05:21 00:56:00:21
ואם חברה שלה הייתה קוראות לה
לבוא איתה לאנשהו,

00:56:09:02 00:56:06:00
ההורים שלה היו אומרים
שהיא עסוקה.

00:56:15:13 00:56:12:06
היא בילתה עם החברות
את רוב שעות היום.

00:56:24:09 00:56:16:07
אם לילדה היו עוד אחים שההורים שלה
היו צריכים לטפל בהם,

00:56:35:10 00:56:30:03
כשהם לא כעסו עליה יותר מדי,
הם נתנו לה לצאת מהבית לשחק,

00:56:41:06 00:56:35:16
אבל היו פעמים שהם לא אישרו
לבת שלהם לצאת ולשחק עם החברות,

00:56:44:06 00:56:41:10
וזה בטענה שהיא עסוקה

בעבודות הבית.

00:56:52:07 00:56:45:02
לפעמים היא הייתה יוצאת מהבית
לזמן קצר, וחזרת הביתה מהר,

00:56:58:12 00:56:54:04
ולפעמים היא הייתה מבקשת
מהחברות שלה שיבואו לבקר אותה בבית.

00:57:01:05 00:56:58:19
או שהיא הייתה משכנעת את החברה שלה
ללכת איתה הביתה.

00:57:17:21 00:57:05:22
עכשיו נעבור לנושא אחר.
תסבירי לי מהו ה"וופרה".

00:57:31:09 00:57:18:15
אם אדם היה מגדל הרבה יבול,
כמו למשל: טף, דגוסה, תירס וכו',

00:57:37:12 00:57:32:04
ואם הוא לא היה יכול
לקצור הכל באותה התקופה,

00:57:42:01 00:57:41:00
הוא היה עורך וופרה.

00:57:43:11 00:57:42:12
מה היה בוופרה?

00:57:56:12 00:57:43:16
הוא היה מבקש מאנשים שיבואו
לעזור לו לקצור במשך יום או יומיים.

00:58:01:08 00:57:57:18
הוא היה נוקב ביום שבו
הוא רוצה לקצור,

00:58:05:17 00:58:01:14
ולאחר מכן הוא התחייב לעזור להם
לקצור את התבואה שלהם.

00:58:08:09 00:58:06:04
זו הייתה עזרה הדדית.

00:58:12:00 00:58:08:14
היית הולך לישון אצלו
במהלך ימי העבודה,

00:58:16:12 00:58:12:04
ולאחר כשבועיים הוא היה בא אליך
כדי לעזור לך לקצור את התבואה.

00:58:23:14 00:58:17:06
הוא היה מבקש מהם לבוא אליו
כדי לעזור לו,

00:58:26:16 00:58:23:18
ולאחר מכן הוא יבוא לעזור להם.

00:58:37:08 00:58:29:21
הוא היה מזמין את האנשים אליו,
והוא היה מכין בירה ביתית לכבודם.

00:58:42:24 00:58:38:14
הוא היה שוחט כבש או עז,
והיו מבשלים להם רטבים.

00:58:51:08 00:58:44:11
אופים לכבודם לחמים,
והוא היה מזמין אותם אליו.

00:58:56:16 00:58:51:16
האנשים שהוא הזמין היו באים אליו.

00:59:15:22 00:59:02:17
לפעמים צריך היה לחכות שהשמש
תייבש את היבול לפני הקציר.

00:59:24:10 00:59:17:14
אחרי שהגיע זמן הקציר, הם היו מגיעים
ביום שהוא הזמין אותם,

00:59:29:10 00:59:27:13
והם העבירו את היום ביחד.

00:59:37:08 00:59:30:07
אחרי הקציר של כל היבול...
דגוסה, טף, או כל יבול אחר,

00:59:38:24 00:59:37:14
לפעמים היו מגיעים כשלושים איש.

00:59:49:20 00:59:39:01
תספרי לי על פעם שבאו לעזור
לאבא שלך עם הוופרה.

00:59:55:05 00:59:52:03

אני זוכרת שני מקרים כאלה.

01:00:04:00 00:59:55:11
בפעם אחת הוא הזמין אנשים לקצור,
ובפעם השנייה הוא הזמין אנשים

01:00:05:21 01:00:04:04
שיעזרו לו לבנות אסם.

01:00:13:00 01:00:06:02
תספרי לי על כל אחת מהפעמים.
מי הגיע, איך זה היה, מה עשיתם?

01:00:24:11 01:00:16:09
כשבנינו את האסם,
אבא שלי עשה וופרה.

01:00:29:11 01:00:25:05
היינו צריכים עמודים גבוהים
בשביל האסם,

01:00:42:07 01:00:29:17
והעץ צריך היה להיות חזק,
מכיוון שזה מבנה לשנים רבות.

01:00:50:08 01:00:42:22
תוקעים את העמודים חזק באדמה,
את זה הוא עשה לבד.

01:00:55:16 01:00:51:03
אחר כך מביאים זרדים,
וצריך המון חול כדי לשים מעל.

01:01:05:01 01:00:56:00
צריך גם הרבה אדמה
כדי להדביק את הכל על הקירות.

01:01:11:21 01:01:05:10
זו בניה בבוע, כפי שעושים
בכמה מקומות בארץ.

01:01:18:09 01:01:12:03
את הבוע יוצרים מאדמה ומקש,
ועם זה אוטמים את הקירות.

01:01:23:19 01:01:19:15
הוא מכין הכל לפני שהם מגיעים?
- לא. הם עושים הכל ביחד.

01:01:26:07 01:01:23:24

זה בטח מצריך אבנים.
- הרבה מאוד אבנים.

01:01:28:00 01:01:26:12
מאיפה מביאים את האבנים האלה?

01:01:33:00 01:01:28:04
חלק מהאנשים שבאים לזוּפּרָה
עוזרים באיסוף האבנים,

01:01:40:06 01:01:33:10
חלקם עוזרים לשבור את האבנים,
אחרים מכינים את הבוץ,

01:01:44:00 01:01:40:11
אחרים מיישרים את האדמה.

01:01:48:21 01:01:44:03
הם היו רבים וכל אחד מהם
עשה משהו אחר.

01:01:53:23 01:01:49:01
הם התחלקו לקבוצות, וכל קבוצה
עשתה משהו אחר.

01:01:59:08 01:01:54:12
חלק הלכו למקום מסוים
כדי לאסוף חול בשביל התקרה.

01:02:03:07 01:01:59:14
הם אספו את החול בנקודה מסוימת.

01:02:07:18 01:02:03:11
אחרי שהם סיימו הכל...

01:02:11:16 01:02:07:23
זה לא קרה מיד, כי צריך היה להמתין
שהכל יתייבש.

01:02:15:10 01:02:12:17
אבל הם אספו את החול
באותו הרגע.

01:02:27:14 01:02:17:15
הוגש להם הרבה אוכל.
לחמים, אינג'רה עם רטבים,

01:02:33:20 01:02:27:18
היו שוחטים בשבילם עז,
והם סעדו.

01:02:39:15 01:02:35:12
הוכנו להם שתיים או שלוש חביות
של בירה ביתית,

01:02:40:24 01:02:39:19
הם שתו ועבדו.

01:02:44:20 01:02:43:05
הם התחילו לעבוד בבוקר?

01:02:50:09 01:02:44:23
הם עבדו מבוקר עד ערב.

01:02:55:03 01:02:52:22
הם המשיכו לעבוד גם בבוקר שלמחרת?

01:03:03:00 01:02:56:20
הוופרה לא נגמרת בפעם אחת.

01:03:21:15 01:03:05:09
הם קובעים עוד מפגשים,
ובמפגש סיום העבודה יש מסיבה.

01:03:23:19 01:03:21:24
יש שירים וריקודים.

01:03:33:19 01:03:24:10
הם אוכלים, שותים ורוקדים
עד מאוחר בלילה.

01:03:37:14 01:03:35:21
כל זה קורה אחרי שהם מסיימים
את העבודה.

01:03:42:08 01:03:37:22
האורחים במסיבה הם רק אלה
שהשתתפו בוופרה,

01:03:46:09 01:03:42:15
או שיש אורחים נוספים?

01:03:55:03 01:03:46:21
האורחים הם אלה שהשתתפו בוופרה.

01:04:00:04 01:03:55:16
הם מביעים את דעתם
על האוכל והשתייה שהיו בוופרה,

01:04:02:00 01:04:00:08

ועל האופן שבו התבצעה העבודה.

01:04:03:21 01:04:02:04
הם מביעים את זה בשירה?
- כן.

01:04:10:10 01:04:03:24
המארח מביא כלי נגינה,
וגם מישהו שינגן להם.

01:04:15:02 01:04:10:17
לפעמים מגיע נגן שגם שר להם,

01:04:19:22 01:04:15:17
אבל האנשים שעבדו הם אלה
שמחברים את המילים.

01:04:36:15 01:04:20:12
הם אומרים לנגן את המילים,
והם משבחים את המארח במילותיהם,

01:04:38:14 01:04:36:21
והנגן מנגן ושר.

01:04:49:08 01:04:38:19
האם אנשים אחרים חוגגים איתם,
או שרק האנשים מהקבוצה הזאת?

01:04:53:04 01:04:50:01
רק המשתתפים בעבודה
לוקחים בזה חלק.

01:04:55:03 01:04:53:16
ולאחר שהם מסיימים את העבודה?

01:05:02:12 01:04:55:09
אחרי שהם מסיימים את העבודה,
הם מזמינים קצת שכנים.

01:05:10:16 01:05:02:18
הם אוכלים ושותים
במשך כל הערב.

01:05:17:22 01:05:10:21
כל החגיגה הזאת מתקיימת
בתוך הבית או בחוץ?

01:05:29:13 01:05:18:08
מחוץ לבית יש שטח,
ושם זה מתקיים.

01:05:35:22 01:05:30:00
מסדרים שם כיסאות
והם יושבים וחוגגים.

01:05:54:03 01:05:46:13
איפה הם ישנים אחרי החגיגה?

01:06:01:13 01:05:55:12
אלה שהגיעו מרחוק נשארים לישון.
אבל מי שגר קרוב הולך לביתו.

01:06:09:15 01:06:02:06
השכנים שלנו גרו לא רחוק ממנו,
והם הלכו לבתיהם.

01:06:21:11 01:06:10:13
הם לא גרו רחוק, כך שהם
לא היו צריכים להישאר ללילה.

01:06:47:12 01:06:22:00
הימים לעבודה בוופרה נקבעו מראש,
או שהם נקבעו עם מרוצת העבודה?

01:07:01:05 01:06:54:12
אם זו הייתה עבודת קציר...
כל היבול גדל באותה התקופה.

01:07:10:06 01:07:04:15
הדגוסה, הטף והתירס
הבשילו באותה התקופה.

01:07:12:20 01:07:10:09
הסומסום גדל בשטחים הפתוחים,

01:07:15:11 01:07:12:23
והם היו צריכים להתרחק
כדי לקצור אותם.

01:07:22:21 01:07:16:01
גם את הסומסום קצרו בוופרה,
אך זה היה רחוק מהבית.

01:07:29:21 01:07:23:03
הטף, הדגוסה והתירס גדלו ליד הבית,
וכלם הבשילו באותה העונה.

01:07:33:24 01:07:30:10
כולם שתלו, ולכל אחד הייתה
החלקה שלו.

01:07:38:12 01:07:35:06
יש אזור שנקרא "קייח מריה",
השמש שם הייתה חזקה

01:07:41:14 01:07:38:24
והיבול הבשיל שם ממש מהר.

01:07:50:03 01:07:43:00
אז מי שהיבול שלו הבשיל מוקדם
ביקש מאנשים שיעזרו לו לקצור אותו.

01:08:02:18 01:07:51:23
הוא קובע יום, ואישתו מכינה
את כל הכיבוד לכבוד האנשים.

01:08:10:14 01:08:06:11
הוא אומר לה למתי הוא קבע
את הוופרה,

01:08:17:17 01:08:12:02
אני זוכרת שכשאבי עשה וופרה,
קרובי משפחה שגרו רחוק שמעו על כך

01:08:27:02 01:08:18:05
והגיעו לעזור לו ביום של הוופרה,
גם מבלי שהוא ביקש מהם לעזור לו.

01:08:34:02 01:08:27:22
הם הגיעו ביום שהוא קבע.

01:08:37:22 01:08:35:15
באותה ההזדמנות הם קצרו הכל.

01:08:43:04 01:08:38:04
אפילו פשתן, קפה, דגוסה
וכל מה שהבשיל,

01:08:46:21 01:08:45:07
זזה מפני שהם היו רבים כל כך.

01:08:55:00 01:08:47:08
הם היו עורמים הכל, והוא היה מכניס
את כל האוכל לאסם.

01:09:01:14 01:08:56:00
את כל האוכל שהבשיל קצרו בוופרה.

01:09:03:18 01:09:01:18
ביום אחד?

- כן. ביום אחד.

01:09:09:13 01:09:04:23

זה אמנם היה יום אחד,
אבל הם היו כשלושים איש.

01:09:18:02 01:09:11:09

ומה עם היבול שהיה מרוחק מהבית?
- הם הלכו גם לשם.

01:09:19:03 01:09:18:05

הם הלכו לשם?

- כן.

01:09:20:11 01:09:19:05

לפעמים הם החליטו להתחיל
מהנקודה הרחוקה.

01:09:23:16 01:09:20:13

בדרך כלל, הם התחילו
מהשטח הגדול ביותר,

01:09:26:03 01:09:23:18

מהשטח שבו היבול הבשיל הכי הרבה.

01:09:33:10 01:09:28:21

השטחים היו גדולים. וכשהם סיימו שם,
הם עברו לשטח אחר.

01:09:45:24 01:09:34:16

האם האדם שהזמין לזמן נותן לאנשים
משהו מעבר לאוכל שהוגש להם?

01:09:57:15 01:09:46:06

בכל יום הוא דאג שיוגש להם
האוכל והכיבוד.

01:10:07:19 01:10:01:16

הוא עזר להם מעט מדי פעם,
כי הוא דאג לאוכל ולשתייה,

01:10:16:20 01:10:08:09

אבל כעיקרון, הוא לא עבד איתם.

01:10:47:00 01:10:28:05

איך הם סיימו את המשתה והריקודים?

01:10:58:11 01:10:48:09

כפי שסיפרתי לך קודם, הם סיכמו
את האירוח ואת האוכל שהוגש.

01:11:05:15 01:10:59:18
הם גם דיברו על כמויות היבול,
שהם קצרו

01:11:11:23 01:11:05:23
והם דיברו גם בשבחו של המארח
ועל איך שהוא אירח אותם בנדיבות.

01:11:19:08 01:11:12:02
אני זוכרת שהם סחבו את אבא שלי
על הכתפיים מהשדה הביתה.

01:11:27:14 01:11:24:24
אני עדיין זוכרת את זה.

01:11:36:15 01:11:31:13
היה נהוג לשאת את כולם על הכתפיים,
או שזה היה יוצא דופן?

01:11:45:00 01:11:36:19
אני זוכרת שהוא היה היחיד
בסביבה שלנו שנישא על הכתפיים.

01:11:49:17 01:11:45:04
אולי היו גם אחרים,
אך אני לא זוכרת שראיתי.

01:11:53:21 01:11:49:22
אני זוכרת את זה כאילו שזה
היה אתמול.

01:12:00:04 01:11:54:00
הייתי ילדה, אבל אני זוכרת הכל.
את הריקודים, השירים,

01:12:08:03 01:12:04:03
אני אפילו זוכרת את חלק מהאנשים
שהיו שם.

01:12:14:13 01:12:08:06
אני זוכרת את האחים שלו
ואת האורחים שהגיעו מאסגדה.

01:12:26:09 01:12:17:06
תספרי לי איך היו החגים באסגדה.
איך הייתה השבת והחגים.

01:12:28:22 01:12:26:17
מה את זוכרת?

01:12:36:04 01:12:29:00
אילו חגים חגגו באסגדה?

01:12:51:01 01:12:37:20
חגגנו את כל החגים.
את ראש השנה, את חג ניסן,

01:13:00:11 01:12:56:14
ואת קורבן חג הפסח.

01:13:08:10 01:13:02:04
באזור שבו גרנו היו אנשים
מאוד מכובדים.

01:13:13:23 01:13:09:07
גרו שם הרבה קייסים.

01:13:22:24 01:13:15:04
הקייס טפסהקו, הקייס מקונן,
שבזמנו עדיין לא הוסמך לקייס,

01:13:27:22 01:13:23:13
הקייס אלקה מקונן, הקייס מהרי,
הקייס סמאי,

01:13:37:15 01:13:29:24
ואפילו הקייס יצחק,
שהיה מורה הקייסים.

01:13:43:16 01:13:37:18
היה מקום בשם "קבלה"
שבו התכנסו כל הקייסים בחגים.

01:13:56:04 01:13:45:18
בנוסף לקייסים, הרבה אנשים באו
לגור בקרב הקייסים שבאסגדה.

01:14:02:04 01:13:56:17
באסגדה היו שמונה או תשעה קייסים.

01:14:10:05 01:14:04:01
מאחר שהיו כל כך הרבה קייסים,
בכל חג כל האנשים חגגו.

01:14:15:14 01:14:11:03
כולם הכינו כיבוד רב
והלכו לבית הכנסת.

01:14:23:02 01:14:15:20

אני זוכרת את הסבתות שלי,
כמייקה ווותתי, זכרון לברכה,

01:14:34:13 01:14:23:13
הן וכל המבוגרות התגדרו והתכוננו
לקראת השבת והחגים.

01:14:37:15 01:14:34:23
הן אפילו היו צמות.

01:14:55:00 01:14:44:19
כל הכפר התארגן כדי לארח את האנשים
הרבים שהגיעו מרחוק,

01:14:59:05 01:14:55:05
זה מפני שהאנשים שהגיעו מחוץ לכפר
נשאו ללון אצל תושבי הכפר.

01:15:09:23 01:14:59:09
כל אחד הזמין את האורחים לאכול
ולנוח בביתו לפני ההליכה לבית הכנסת.

01:15:17:13 01:15:12:00
כולם התארגנו יחד והלכו לתפילה.

01:15:22:09 01:15:21:11
כך היה.

01:15:27:09 01:15:22:13
הבית שלנו היה על הדרך הראשית,

01:15:31:13 01:15:28:02
אז כל מי שעבר הוזמן להיכנס
כדי לנוח ולשתות קפה,

01:15:34:03 01:15:31:24
ואחר כך הם המשיכו ללכת.

01:15:44:15 01:15:35:01
אני זוכרת שההתארגנות לחגים באסגדה
הייתה גדולה מאוד.

01:15:58:16 01:15:45:13
לילדים זו הייתה תקופה מדהימה,
היו ריחות הבישולים וההכנות,

01:16:04:11 01:15:59:00
זה נחרט בזיכרון,
וכל הזמן חיכינו לתקופה הזאת בשנה.

01:16:11:14 01:16:04:16
מהם הריחות שהכי זכורים לך?

01:16:15:05 01:16:11:24
אני זוכרת הרבה ריחות.

01:16:18:17 01:16:15:08
את הריח של הסוזה,
הריח של ההנזה,

01:16:24:19 01:16:19:02
ההנזה נפרסה בתפילות, אך אפשר היה
לברך עליה כפת של שחרית.

01:16:30:14 01:16:25:03
ומאחר שנהוג היה לאפות הרבה הנזה
בחגים, הם פרסו בעיקר הנזה.

01:16:43:08 01:16:31:16
להכנת ההנזה האימהות הכינו
את תערובות התבלינים,

01:16:55:13 01:16:47:12
והריחות האלה זכורים לי בבירור.

01:17:09:06 01:16:58:00
דבר אחר שזכור לי הוא שבחגים נהגו
לחפור מעין גומה בבית הכנסת

01:17:11:11 01:17:09:10
ובה אפו לחם מיוחד.

01:17:29:06 01:17:12:05
הלחם היה מתובל והוא נאפה
במשך יומיים בתוך הגחלים.

01:17:38:00 01:17:31:11
הם הכניסו פחמים לתוך הגומה באדמה?
- כן. הם שמו פחמים,

01:17:41:12 01:17:38:04
אני זוכרת שהסתכלתי עליהם בסקרנות.

01:17:52:10 01:17:42:02
הם חפרו את הבור
והדליקו את הפחמים.

01:17:59:07 01:17:52:19
לאחר מכן, הם שמו עלים גדולים
מעל הגחלים,

01:18:03:12 01:18:01:03
ואז הם שפכו את הבצק על הגחלים.

01:18:07:15 01:18:03:19
מי הביא את הבצק?
מי לש אותו?

01:18:15:15 01:18:09:10
אבא שלי והקייסים. הגברים.

01:18:19:10 01:18:16:17
יכול להיות שהנשים עזרו להם,

01:18:22:09 01:18:19:17
אך אני זוכרת שהגברים אפו את הלחם.

01:18:27:09 01:18:22:12
אחרי שהם שמו את הבצק...
- מי הביא את הקמח?

01:18:38:06 01:18:29:02
טחנו את הקמח יפה מאוד
ולשו אותו עם תערובת תבלינים,

01:18:47:12 01:18:39:23
הם טחנו את הקמח
ואחר כך הם תיבלו אותו היטב.

01:19:04:20 01:18:56:08
אחר מכן הניחו אותו על עלים
מאוד גדולים,

01:19:09:14 01:19:05:03
מאיפה הביאו את העלים?
- אני לא יודעת.

01:19:13:05 01:19:10:14
האם אלה היו עלים של צמח מסוים?

01:19:16:18 01:19:13:08
אני לא יודעת מאיפה הביאו
את העלים האלה.

01:19:21:06 01:19:16:21
העלים היו מאוד גדולים, אך אני
לא יודעת מאיפה הביאו אותם.

01:19:24:03 01:19:21:09
אולי מחצר בית הכנסת.

01:19:28:02 01:19:25:01
אני זוכרת שהיה שם צמח
עם עלים מאוד גדולים,

01:19:30:09 01:19:28:07
יכול להיות שהשתמשו בעלים האלה.

01:19:33:03 01:19:30:13
אני זוכרת שהעלים היו מאוד גדולים.

01:19:37:21 01:19:33:19
הם שמו את העלים בתחתית,
לאחר מכן הם שמו את הבצק.

01:19:50:17 01:19:38:06
הם כיסו את הבצק בעלים,
ואת הכל הם כיסו בחול.

01:19:51:22 01:19:50:22
בחול?

01:19:55:00 01:19:52:01
אחרי שהם עטפו את הבצק בעלים.

01:20:01:22 01:19:55:18
הם פיזרו מעל העלים גחלים
כפי ששמו מתחת לבצק,

01:20:03:21 01:20:02:06
ורק בסוף הם שמו את החול.

01:20:15:13 01:20:05:11
החול לא חדר אל הבצק,
מאחר שהוא נאטם היטב בעלים.

01:20:17:23 01:20:15:24
הם שמו הרבה שכבות של עלים.

01:20:21:23 01:20:18:23
כשהוציאו את הלחם,
הם הורידו את כל שכבות העלים.

01:20:23:01 01:20:22:01
הלחם לא נגע בשום חול.

01:20:26:19 01:20:23:04
אתה תופתע לראות שהלחם לא נגע בחול,

01:20:30:24 01:20:27:18

אבל הלחם נשאר נקי בגלל
שכבות העלים הרבות.

01:20:35:11 01:20:32:11
הלחם יושב בגומה הזאת
במשך יומיים,

01:20:42:01 01:20:38:20
אחרי יומיים, יש צורך בחמישה אנשים
על מנת להוציא אותו.

01:20:45:12 01:20:42:08
למה?
- כי הוא גדול מאוד.

01:20:49:09 01:20:46:04
הם מורידים את כל שכבות העלים והחול
ומוציאים את הלחם.

01:20:59:16 01:20:52:16
אני לא מצליחה להיזכר בשם של הלחם,
אך הוא נאפה באדמה.

01:21:04:09 01:21:00:19
מה קורה אחרי שמוציאים אותו?
- מוציאים אותו...

01:21:09:00 01:21:05:03
האם פורסים אותו מיד?
- מחכים שהוא יתקרר.

01:21:17:12 01:21:10:14
הלחם תופח מאוד במהלך היוםיים
שהוא נאפה.

01:21:23:22 01:21:21:03
הם חופרים מסביב ללחם
ומוציאים אותו.

01:21:27:07 01:21:24:01
הם מניחים אותו על כלי גדול
כדי שיתקרר,

01:21:32:00 01:21:27:18
ורק אחר כך הם פורסים אותו.

01:21:38:04 01:21:32:04
הוא היה מאוד טעים.

01:21:45:11 01:21:39:05

כשהלחם יצא מהאפייה התפזרו ריחות
התבלינים שהלחם תובל בהם.

01:21:50:05 01:21:45:19
אילו סוגי תבלינים היו בלחם?

01:21:57:09 01:21:53:11
היו שם הרבה תבלינים,
אך אני לא זוכרת את התיבול.

01:22:06:16 01:22:00:13
היה קצח ועוד תבלינים רבים
שאני לא זוכרת.

01:22:11:17 01:22:07:02
התבלינים פוזרו על הלחם בפריסה?
- לא, הם נכנסו לבצק.

01:22:17:10 01:22:11:20
הוסיפו את התבלינים לבצק?
- כן.

01:22:21:22 01:22:19:03
התבלינים נוספו ללחם בעת הלישה,

01:22:29:10 01:22:23:12
והריחות שלהם התפזרו
כשהלחם יצא מהאפייה.

01:22:32:19 01:22:29:14
הריח לא הורגש בזמן שהלחם
היה באפייה.

01:22:44:18 01:22:33:19
האם לבשתם בגדים מיוחדים
לקראת שבתות וחגים?

01:22:49:08 01:22:45:23
איך התכוננתם לימים כאלה?

01:22:57:17 01:22:52:08
הייתה תכונה והתארגנות מיוחדת
לקראת החגים.

01:23:01:09 01:22:57:20
קנו לילדים בגדים חדשים
וחילקו מתנות.

01:23:22:05 01:23:04:24
למשל, בראש השנה שאלו את הילדים

מה הם רוצים לקבל.

01:23:25:17 01:23:22:08

אתה אומר להם מה שאתה
רוצה לקבל.

01:23:33:13 01:23:27:10

זה יכול להיות נעליים חדשות,
בגדים, או כל דבר אחר.

01:23:37:16 01:23:34:05

הייתה חובה על המבוגרים
לקנות לילד את מה שהוא רוצה,

01:23:43:13 01:23:38:12

מכיוון שזאת הייתה מעין מצווה.

01:23:50:10 01:23:47:09

את מי נהגתם לברך
בברכת שנה טובה?

01:23:53:15 01:23:50:14

את המבוגרים או את
האנשים שברחוב?

01:23:55:13 01:23:53:18

מברכים את כל מי שנקרה בדרכנו.

01:24:03:09 01:23:55:23

מברכים את כולם כולל את ההורים.

01:24:09:09 01:24:04:24

האנשים שבחוץ מברכים
אחד את השני.

01:24:14:05 01:24:09:14

וכשאתה מבקש מהאנשים ברחוב
שיקנו לך משהו, הם אומרים שהם יעשו

01:24:17:20 01:24:14:07

כמיטב יכולתם כדי תת לך
את מה שביקשת.

01:24:20:08 01:24:17:22

הם לא תמיד מקיימים,
ובדרך כלל, זה מן הפה אל החוץ.

01:24:24:00 01:24:20:09

אבל כאשר מדובר בבני המשפחה,
הם בדרך כלל מקיימים את הבטחותיהם.

01:24:25:23 01:24:24:08
זה לגבי המתנות.

01:24:35:18 01:24:28:06
אך לגבי ברכת השנה טובה,
מברכים את כולם.

01:24:41:19 01:24:36:18
זו ברכה שבה אנו מודים לה'
על שהגענו לחג הזה בשלום.

01:24:46:08 01:24:42:09
זהו גם החג שבו הפרחים פורחים.

01:25:03:15 01:24:56:17
סיפרת לי קודם שהחברות שלך ואת
נהגתן לשיר ולרקוד,

01:25:10:19 01:25:03:21
וכך אספתן כסף לחגיגה.
האם זה היה בראש השנה?

01:25:22:23 01:25:12:18
זה היה כמעט לקראת כל חג.

01:25:37:01 01:25:23:24
האם היו אנשים שסירבו לתת לכן כסף?

01:25:54:17 01:25:38:21
בדרך כלל כולם נתנו לנו כסף.
אבל היו כאלה שלא היה להם מה לתת.

01:26:03:05 01:25:57:03
כולם עודדו אותנו להמשיך
עם המנהג שלנו,

01:26:08:10 01:26:03:17
ואחרי המחמאות הם נתנו לנו
קצת כסף.

01:26:12:16 01:26:10:01
נעבור לנושא אחר.

01:26:31:14 01:26:13:23
תספרי לי כמה בתים היו באסגדה
ומי היו השכנים שלכם?

01:26:39:14 01:26:35:03
אסגדה היה כפר טוב.

01:26:50:06 01:26:40:07
באסגדה גרו רק יהודים,
אך מסביב לאסגדה גרו נוצרים רבים.

01:26:56:13 01:26:53:01
היו שם משפחות רבות.

01:27:02:15 01:26:57:20
אמנם הייתי ילדה ולא ספרתי
את המשפחות, אך היו הרבה.

01:27:08:10 01:27:04:10
כולם היו יהודים.

01:27:18:05 01:27:09:22
השכנים שלנו היו משפחתו
של אברהם נגה.

01:27:21:09 01:27:19:11
בסמוך הייתה משפחתו של ירגה נגה.

01:27:24:16 01:27:21:18
לידם גרה משפחתו של צגה נגה,
זכרונו לברכה.

01:27:31:09 01:27:25:12
בצד השני גר ייה דמוזה,
ולא רחוק ממנו גר אל"י טפסהקו.

01:27:48:24 01:27:32:05
גרה שם גם אדיי ביינש עם ילדיה,
שאני לא זוכרת את שמם.

01:28:02:13 01:27:53:06
סיפרת לי קודם שגרו באסגדה
שבעה או שמונה קייסים גדולים.

01:28:14:09 01:28:04:09
מה הם עשו לקראת כל חג?

01:28:23:11 01:28:16:06
לקראת החג הם עברו בין האנשים
ועדכנו אותם על מועדי החגים.

01:28:36:22 01:28:23:14
הם חיטבו את הזמנים של כל החגים
כדי לא להקדים או לדחות את החגים.

01:28:43:00 01:28:37:22

שם זה לא התנהל עם יומן כמו בישראל.

01:28:46:21 01:28:43:03

הם ידעו לחשב את המועדים בעצמם.

01:28:58:01 01:28:49:01

לקראת החגים הם נהגו
להגיע אל הציבור

01:29:12:01 01:28:58:16

ווידאו שכולם יודעים
את מועדי החגים,

01:29:17:07 01:29:13:02

וכך הציבור ידע להתארגן בזמן.

01:29:20:10 01:29:17:17

איך קיבלו את הקייסים?

01:29:26:15 01:29:22:13

קיבלו אותם עם כיבוד,
הכינו בשבילם שיכר ביתי,

01:29:32:18 01:29:27:06

הכינו בשבילם אינג'רה ותבשילים,

01:29:42:17 01:29:33:17

לפעמים אפילו שחטו לכבודם
כבש או פרה שהאנשים קנו יחד.

01:29:53:23 01:29:45:11

מכינים להם סעודה גדולה
ומכנסים את האנשים בבית הכנסת.

01:30:08:20 01:29:59:13

האם האורחים אכלו בבתים,
או בבית הכנסת?

01:30:11:00 01:30:09:08

הם אכלו בבית הכנסת.

01:30:14:09 01:30:11:20

הם אוכלים שם את ארוחת הערב?

01:30:19:03 01:30:14:13

כולם מבשלים אוכל לארוחת הערב
ומביאים הכל לבית הכנסת.

01:30:25:19 01:30:20:03

אם קונים פרה במשותף

ואחד הקייסים שחט אותה,

01:30:37:21 01:30:25:23

כולם מבשלים את הבשר
ולוקחים את האוכל לבית הכנסת.

01:30:41:11 01:30:38:10

כולם אוכלים שם יחד.

01:30:51:00 01:30:42:10

אם מישהו הביא כבש או עז,
אחד הקייסים שוחט אותה,

01:30:54:21 01:30:52:10

וזאת מהסיבה שהקייסים לא אוכלים בשר
שלא נשחט על ידי קייס.

01:30:57:12 01:30:55:03

הם אוכלים רק אם אחד הקייסים שחט.

01:31:01:04 01:30:57:17

אז הקייס שוחט את הבשר
שנועד לקייסים,

01:31:04:16 01:31:01:07

מבשלים בשבילם את האוכל בנפרד,

01:31:11:23 01:31:04:24

והאנשים האחרים אוכלים מהאוכל
שכולם הביאו לבית הכנסת.

01:31:16:10 01:31:12:00

לא מערבבים בין הבשר של הקייסים
לבין האוכל של שאר האנשים.

01:31:27:06 01:31:18:13

אם הקייס שחט פרה
שכולם קנו יחד לכבוד החג,

01:31:33:05 01:31:27:23

כולם מבשלים את הבשר בבתיהם
ואוכלים הכל ביחד.

01:31:38:20 01:31:33:15

אם הקייס לא שחט את הבשר,
האנשים יכולים לאכול ממנו,

01:31:41:02 01:31:38:24

אך לא הקייסים.

01:31:44:12 01:31:41:05
לקייסים מגישים בשר אחר
שנשחט על ידי קייס.

01:32:01:22 01:31:45:03
על איזה חג הקפידו באסגדה
בצורה הדוקה יותר מיתר המקומות?

01:32:08:18 01:32:02:20
התפילות בחגים התחילו מוקדם בבוקר
ונמשכו עד הלילה.

01:32:11:16 01:32:08:23
הם לא יצאו מבית הכנסת.

01:32:18:16 01:32:11:24
אפילו הילדים התרגשו מאוד
לשמוע את התפילות.

01:32:23:22 01:32:18:22
מרוב שרצינו לשמוע את התפילות,
לא הלכנו לבתים כדי לשתות מים.

01:32:28:15 01:32:23:23
התפילות בחגים היו יפות
בצורה בלתי רגילה.

01:32:36:00 01:32:29:06
לא הלכנו לשתות מים מהפחד להחמיץ
את התפילות.

01:32:38:05 01:32:36:05
פשוט ישבנו שם והקשבנו להם.

01:32:45:01 01:32:38:20
הם העבירו את כל החג בתפילות.

01:32:47:12 01:32:45:19
זה היה מאוד יפה.

01:32:50:10 01:32:48:02
מאוד אהבנו לשמוע את זה.

01:32:55:00 01:32:50:22
גם היום, כשאני נזכרת בתפילות
ששמעתי כילדה קטנה,

01:32:59:06 01:32:55:10
אני נרגשת מהקולות והריחות
שהיו שם.

01:33:02:01 01:32:59:07
אני חווה הכל כאילו שזה היה היום.